

CANTH MINNA

NOVELLER

Minna Canth

Noveller

«Public Domain»

Canth M.

Noveller / M. Canth — «Public Domain»,

Содержание

MINNA CANTH	5
BARNFLICKAN	9
BORT FRÅN HEMMET	13
Конец ознакомительного фрагмента.	20

Noveller

MINNA CANTH

Själfbiografiska meddelanden.

Nedanstående själfbiografi har Minna Canth på anmodan meddelat den norske skriftställaren Harald Hansen för att offentliggöras i »Samtiden, populaert Tidskrift for Litteratur og Samfundsspørgsmaal», där den ingår i majhäftet 1891. Den har förut ej blifvit publicerad på svenska.

* * * * *

Kuopio den 10 april 1891.

Eder ärade skrifvelse af den 26 mars har sent omsider kommit mig tillhanda. Tacksam för det intresse Ni visar mig, skyndar jag att gifva Er de upplysningar Ni önskar.

Född 1844 i staden Tammerfors, hvarest min fader, Gustaf Wilhelm Johnsson, då för tiden var anställd såsom uppsyningsman vid vårt lands största bomullsspinneri, var jag från mina tidigaste år min fars ögonsten och minnes ännu hurusom han gärna litet skrytsamt plägade framhålla mina talanger för de rättframma arbetare, som hörde till vår umgängeskrets. Och jag ansågs af dem för ett underbarn, ty jag läste »som en präst» vid fem års ålder, sjöng psalmer med ljudelig stämma och ackompanjerade mig därvid på harmonium. Oaktadt min far då var i små vilkor, vinnlade han sig likväl om att gifva mig den bästa skoluppfostran en flicka kunde ernå i vårt land. Då det icke fans någon flickskola af den gamla goda sorten i Tammerfors, skulle jag skickas till Åbo, och sedan skulle jag blifva lärarinna. Det var den bästa framtid han kunde tänka sig för det barn han ansåg för så utomordentligt begåfvadt. – Min mor däremot var mindre tillfredsställd med sin dotter, som jämt och ständigt hängde öfver boken och läste sina ögon fördärfvade, men handterade nål och strumpstickor i högsta grad klumsigt och öfverhufvud ej hade ringaste anlag för husliga göromål.

Då jag var åtta år gammal, flyttade mina föräldrar till Kuopio, hvarest min far började en handel med den förutnämnda fabriken varor. Här fans en svenskspråkig flickskola med tre klasser, och jag behöfde således ej sändas till Åbo, utan fick i vår egen stad njuta den undervisning man då för tiden ansåg passande och tillräcklig för unga flickor.

Som barn hade jag ett egendomligt fantasioch känslolif. Djupt religiös som jag var, hade jag ofta syner och drömmar, i hvilka jag fick förebråelser, när jag hade gjort någonting orätt, tröst, när jag var bedröfvad, vägledning och råd, när jag i någon viktig angelägenhet kände mig villrådig. Jag tyckte mig vara i omedelbar förbindelse med guddomen, och då religionsläraren hade sagt att Gud ofta genom en tidig död bortkallade de barn han höll mest af, hoppades jag att denna nåd också skulle komma mig till del. Ja, min längtan efter döden var så stor, att jag till och med umgicks med tanken på själfmord, hvarifrån jag likväl afhölls af fruktan för synden och straffet. Åren gingo, och jag blef vid att lefva. Jag tviflade till en början på Guds kärleksfullhet, eftersom han kunde utsätta mig för lifvets många frestelser. Men tanken på att där möjligen låg en djupare mening i detta, tröstade mig snart, och jag blef nu öfverbevisad om att jag hade en mission att fylla.

Då skolkursen var avslutad, ville det dock icke bli klart för mig, hvori denna mission bestod. Och därunder började lifvet emellertid utöfva på mig en större dragningskraft. Änskönt jag ofta öfverfölls af en svår tungsinthet, kunde jag dock däremellan af hela min själ hängifva mig åt dans och förlustelser. Den erotiska känslan vaknade, men var i allmänhet af en ganska flyktig natur. Föremålet för min tillbedjan började med att vara ett ideal af fullkomlighet, men befans rätt snart ha sina begränsningar och svagheter, och då var det bums förbi med kärleken. Ett och annat ungt hjärta

»krossades», mitt eget krossades också en gång, men läktes snart igen och återfick sin gamla natur. Man gjorde mig förebråelser, och mest anklagade mig mitt eget samvete, ja, jag plågades och sjönk djupt i min egen aktning. Men allt förgäfves, känslorna läto icke mästra sig, och jag trodde allaredan att det skulle bli omöjligt för mig att någonsin tänka på äktenskap, med en så flyktig natur.

År 1863 inrättades i Jyväskylä stad vårt första seminarium för folkskolelärare och lärarinnor. Och det gick med ens upp för mig att jag här skulle få en tillfredsställande värksamhet, ett mål att lefva för. Jag blef en af seminariets första elever. Hänförd af folkskolans stora tanke, ville jag uppoffra mig helt för den, och det år jag blef denna föresats trogen, var säkert det lyckligaste i mitt lif. Men redan påföljande år svek jag löftet till mig själf, då jag förlofvade mig med min lärare, lektorn i naturvetenskaper Johan Ferdinand Canth. Kort förut hade seminariets direktor yttrat till mig: »Gud har säkert utvalt dig till sitt redskap. Du må lyda honom och blifva lärarinna. Om du gifter dig, skall du aldrig känna dig lycklig, ty du kommer då att bära på en känsla af att ha trotsat hans vilja och gått dina egna vägar.»

Dessa ord glömde jag aldrig. De stämde blott altför väl öfverens med rösten i mitt inre. Alt det onda, som sedan vederfors mig, betraktade jag såsom straff för denna oförlätliga synd.

Det förestod mig nu att glömma alla mina ideal för att syssla med handarbete, laga mat och ställa om hus och hem, hvilket altsamman var min natur emot. Jag grep mig dock tappert väret an, nekade mig en tid framåt all läsning med undantag af tidningar och sökte att undertrycka saknaden så godt sig göra lät. Ett var mig klart: jag skulle vara min man underdånig. Detta uppfattade jag så radikalt, att jag de första åren aldrig uttalade en egen tanke; min mans vilja var min lag i ordets allra strängaste betydelse. Man kallade mig »hvita plåstret» och tyckte med rätta att jag var en nolla. Synnerligast som min man ej brydde sig om att rätta sig efter sällskapslifvets fordringar i den goda staden, hvaraf många togo anstöt. Så småningom vågade jag likväl senare i viktiga saker komma med en afvikande mening. Denna pröfvades, blef befunnen riktig, och följderna var att min man fick en oinskränkt tillit till mitt omdöme, också i saker, som jag egentligen icke förstod någonting af.

I åtta år hade jag försmäktat af brist på andlig näring, då min man åtog sig att redigera en tidning. »Kvinnan är gifven mannen till hjälp.» Nu lade mitt dumma samvete ej mera några hinder i vägen. Jag fick på nytt hängifva mig åt andliga sysselsättningar och gjorde det med lust och glädje. Det var som om jag lefde upp på nytt. Och reformifvern grep mig genast. Jag skref våldsamma artiklar mot brännvinet, och dessa väckte uppmärksamhet på platsen, ty nykterhetsfrågan var då ännu ej satt under debatt i vårt land.

Men o ve! Jag hade glömt att bladets ägare också var ägare af ett bränneri. Han blef mäktas vred och förebrådde mig att jag »brände upp brödet för honom». Då året gått till ända, var min man icke längre redaktör för tidningen, och jag måste vackert vända åter till symaskinen.

Ett par år därefter dagades det igen. En ny tidning, större än den förra, uppsattes, och min man blef en af redaktörerna. Med fördubblad energi grep jag åter till pennan och skref bl. a. några artiklar om kvinnosaken, hvilka dock icke vunno genklang: frågan var för tidigt väkt.

Så besökte den finska teatern vår lilla stad och uppförde bl. a. »Marianne» och »Syr-san». Intrycket var djupt och uppväkte hos mig ett oemotståndligt begär att pröfva mina krafter på det dramatiska området. Naiv som jag var, grep jag utan betänkligheter väret an och skref »Murto-varkaus» (Inbrottsstölden), en folkpjäs, hvare en ung flicka oskyldigt misstänkes för tjufnad på grund af en eländig trollkarls intriger. Sanningen uppdagas emellertid af en landsstrykare, Hoppulainen, en lustig sälle, lättsinnig och godhjärtad, för resten styckets bästa figur, tagen lifslifvande ur verkligheten, sådan som jag fann honom en marknadsdag på Jyväskylä torg.

Då jag hade hunnit ungefär till midten af stycket, dog min man till följd af hjärninflammation. Jag blef enka efter tretton års äktenskap, med sju barn, af hvilka det yngsta föddes nästan sju månader efter min mans död. Min far hade dött några år förut, – min mor lefde ännu, men i ganska små omständigheter. Jag hade ingen att lita till och var dessutom sjuk. Framtiden låg mörk framför mig; jag visste ej hur jag skulle lifnära min stora familj. Min far hade gjort konkurs, men jag beslöt

mig för att flytta till Kuopio och börja samma slags handel som han hade drivvit. Jag avslutade »Murtovarkaus», sände den till finska teatern och trodde nu att jag var tvungen att för alltid afstå från literär sysselsättning.

Efter barnets födelse aftogo mina krafter till det yttersta. Lifskampen blef mig för tung, och jag var nära att duka under. Vanvettet närmade sig hotande. Jag greps af en förfärlig själsångest och måste under flere nätter be tjänsteflickan och de älsta barnen vaka öfver mig, ty en ofattbar makt ville våldsamt tvinga mig att dräpa det yngsta barnet. Den gamla personligheten i mig kämpade emellertid af yttersta förmåga och segrade småningom. Sjukdomen kvarlämnade dock en plågsam, årslång nervsvaghet.

Därunder hade finska literatursällskapet tillerkänt mig ett pris för »Murtovarkaus». Stycket uppfördes första gången våren 1882 och gick under mycket bifall sju aftnar å rad (Helsingfors hade vid den tiden omkring samma invånareantal som Bergen nu). Det har sedan uppförts hvarje säsong. Och man uppmuntrade mig att fortsätta. Jag hade under tiden fått min butik i ordning och såg att den gaf mig tid nog öfrig till annan värksamhet. Jag skref därnäst »Roinilan talossa» (I Roinila gård), ett idylliskt sommarstycke med ängar och råmande kor, kärlek, förvecklingar och till slut bröllop. Stycket uppfördes 1883 och mottogs mycket vänligt både af publik och kritik. Det var ingen som helst tendens i något af dessa stycken. I det hänseendet hade icke ens den mest nogräknade något att anmärka. Dock jo, det fans ju nog några hedervärda fruar, som förfärades öfver det oerhörda lättsinnet hos en mor, en enka med sju barn, som midt under sina allvarliga lifsförhållanden kunde sätta sig ner och skriva teaterstycken. Och likaledes hade några af de mest vaksamma prästerna allaredan i »Murtovarkaus» spårat betänkliga tecken till osedliga och kristendomsfiendliga tendenser, hvarom de då också utgöto sig i några provinsblad.

Vid denna tid läste jag Georg Brandes' »Hovedstrømninger» samt arbeten af Taine, Herbert Spencer, Stuart Mill och Buckle. Och jag kände mig omsider frigjord från de dogmer och fördomar, som hade hållit min själ bunden och belastat mitt samvete med alt möjligt djäfvulstyg. Jag greps på nytt af reformifver och skref »Työmiehen vaimo» (»Arbetarens hustru»), hvori jag skarpt angrep all lagarnas orättfärdighet mot kvinnorna, de orimliga religiösa begreppen, männens dryckenskapslast och lättsinne, kvinnornas dumhet, ytlighet och fördomsfullhet, kort sagdt, alt ondt och vrångt jag visste i världen, – och den tiden kunde jag nästan icke uppdaga något godt i den. Där är en bitter satir i stycket, men det innehåller ingen djupare psykologi och är ej håller i något hänseende konstnärligt moget. Icke desto mindre gjorde det ett mäktigt intryck, då det uppfördes 1885, och höjdes af några till skyarna, medan andra utgöto sin vredes skålar öfver det. Man skonade mig icke; det haglade med beskyllningar och skymford. Jag framställdes som ateist, – föräldrar förbjödo sina barn att gå i mitt hus, jag miste en hel hop af mina vänner, och det kräfdes öfverhufvud ett visst moraliskt mod hos dem som blefvo kvar att våga kännas vid mig. Men det var naturligtvis icke blott på grund af »Arbetarens hustru». Jag hade skrivit artiklar i samma anda, naturalistiska noveller och därtill förvillat ungdomen genom att läsa upp för den ur Brandes' Hovedstrømninger. Det fans uppenbart icke en värre människa i landet den tiden än undertecknad. Fromma människor uppdiktade och utbredde de orimligaste historier, i tron att de därmed gjorde Gud en välbehaglig gärning, – man beklagade mina stackars barn, som hade ett slikt vidunder till mor, o. s. v. Och själfallet utöfvade alt detta en återvärkan på mig.

Det själstillstånd, hvarur »Arbetarens hustru» hade framgått, var en känsla af lifslust, mod och kraft, hvilket alt dock kanske dolde en sjuklig upphetsning af nervsystemet. Så skedde ett omslag. Hjärnans öfveransträngning, de många våldsamma angreppen på mig och smärtan öfver att mista mina vänner värkade en hög grad af nedstämdhet. Jag måste nu på nytt bära ett oafbrutet själslidande, en känsla af lamhet i hjärnan, som lät mig frukta det värsta. Jag greps af en obeskriflig bitterhet mot mitt land och tänkte starkt på att utvandra.

Men tanken på en mission lefde fortsättningsvis i mig. Jag ville kämpa till det sista för de undertrykta och förorättade. Och så skref jag »Kovan onnen lapsia» (»Olyckans barn»,) en skildring

af proletariatets elände, slutande med förtviflan, brott och fängelse. Detta stycke uppfördes blott en enda gång 1888, då det också utkom i tryck. Dess vidare uppförande blef förbjudet, det ansågs för revolutionärt, uppviglande. Därtill kom någonting för mig oväntadt: det tillintetgjordes också af kritiken, icke blott den konservativa, utan också, på få undantag när, af den frisinnaade kritiken.

Jag hade altså på ett bedröfligt sätt fått afsked från teatern; min författarevärksamhet ansågs numera knapt på något håll värd någon uppmuntran. För visso fick jag den tiden besanna Renans ord: »Mycket stark och mycket klok må den vara, som af plikt, äregirighet eller ett omildt öde kallas att blanda sig i den stackars mänsklighetens angelägenheter.»

Jag fann nu för godt att hvila mig på mina lagrar en tid – till stor fördel för mitt hem och mina nerver. Det följande året miste jag genom döden två af mina bästa vänner och en högt älskad, fullvuxen dotter. Och nu kände jag mig som förd fram ända till evighetens portar, jag fick en friare, klarare blick på lifvet. Hugg och slag träffade mig icke mera, och icke kände jag mig håller längre kallad att utdela några själf. Jag gick ut ur kampen och blef endast en åskådare. Men därtill kommo de tryckande politiska förhållandena, som läto befara en mörk framtid för vårt folk. Den sista resten af bitterhet försvann, arbetslusten vaknade igen, och jag hade håller icke mera den ringaste lust att lämna mitt fädernesland. Jag skref därefter »Papin perhe» (»Prästens familj»), en objektivt hållen skildring af söndringen mellan det gamla och det unga släktet. Detta stycke har uppförts i år på finska teatern ett halft dussin gånger förutom i provinserna. Det mottogs med välvilja af kritiken.

Egentligen är jag icke tillfreds med någonting af hvad jag hittills skrivit, men hoppas härefter kunna skapa någonting bättre, eftersom jag ju ännu har tretton år igen till mitt sextionde år, d. v. s. den ålder, då alla författare borde »slås i hjäl», som det heter.

Jag kan icke med bestämdhet säga huru ofta mina första stycken äro uppförda, men hvarje år har ett eller annat af dem uppförts i hufvudstaden eller i provinserna, likasom de också ofta anlitas vid sällskapsspektakel. »Arbetarens hustru» uppfördes ett halft dussin gånger på Nya teatern i Stockholm 1886.

Det är för mig likaså svårt att afgöra från hvem af mina föräldrar jag har ärft mina literära intressen. Men jag förmodar att likasom jag har mina anletsdrag och hufvudets form från min far, men ansiktsfärgen från min mor, så äro också mina själsegenskaper arf från bägge, – känslolifvet arf från min mor, förståndslifvet från min far.

Jag ser att jag blifvit mycket vidlyftig. I stället för de korta upplysningar som Ni egentligen bad om, har jag berättat Er en lång historie. Jag förstår det icke riktigt, men jag fick plötsligt lust att för en gångs skull kasta en blick tillbaka öfver hänfarna dagar. Använd däraf hvad Ni har bruk för och förlåt, om jag har tröttat Er för mycket.

Med utmärkt högaktning

Minna Canth

BARNFLICKAN

– Stig upp, Emmi, hör du inte att frun ringer! Emmi! Voj, voj, den flickan, hvad hon sofver tungt. Emmi! Emmi!

Slutligen fick Silja litet lif i henne. Emmi satte sig upp, mumlade något och gnuggade sig i ögonen. Men förfärligt sömnig var hon.

– Hvad är klockan?

– Öfver fyra.

Öfver fyra? – Tre timmar hade hon sofvit; först klockan half två hade hon fått kärnen torkade, ty föregående afton hade det, likasom så ofta förut, varit främmande, och därförinnan hade hon i tvänne nätter fått vaka för Lillis skull, då frun varit på bröllop och barnet ej velat nöjas med sockertotten. Var det underligt om hon var sömnig?

Hon var bara tretton år. Och hennes fötter värkte alltid om morgnarna, så att hon knapt kunde stiga på dem. Silja, som sof i samma säng, sade att det var emedan hon växte. De borde koppas, menade Silja, men Emmi fruktade att det skulle göra ondt. De voro ju nog så magra redan, skulle det ännu tagas blod ifrån dem? Medan hon sof värkte de aldrig, men såsnart hon vaknade, började det igen. Fick hon sedan somna, upphörde värken strax.

Äfven nu, där hon satt i sängen, värkte det i dem från knäna och ända ned till hälen. Och hufvudet var så tungt, så tungt, att hon omöjligt orkade lyfta upp det. Skulle hon någonsin i världen bli så lycklig, att hon en enda morgon finge sofva tillräckligt?

Emmi gned sina fötter. Hufvudet tyngde nedåt, så att hakan vidrörde bröstet, och ögonen slötos. Händerna hängde orörliga, hon andades djupt och långsamt. Efter en liten stund föll hon tillbaka mot kudden.

Det ringde ånyo. Silja skuffade henne med armbågen i sidan.

– Det är då märkvärdigt att man inte kan få den tossan att lyda. Upp med dig!

Hon skuffade henne ännu engång med sin hvassa armbåge i bröstet; det gjorde så ondt, att Emmi skrek till.

– Huru många gånger skall man väcka dig, innan du ids stiga upp?

Emmi stapplade upp ur sängen; hon var alldeles yr i hufvudet och höll på att falla omkull.

– Skölj ditt ansikte med kallt vatten, så klarnar du bättre, rådde Silja.

Men Emmi fick ej tid därtill, ty klockan hördes ånyo. Hon fick kjolarna på sig, slätade med båda händerna sitt hår, gned sig i ögonen och skyndade in.

– Jag har ringt tre gånger, sade frun.

Emmi svarade ingenting, utan tog blott Lilli, som låg bredvid modern, i sina armar.

– Ömsa tort på henne och lägg henne i vaggan; hon somnar ändå ej mera här hos mig.

Frun vände sig på andra sidan och slöt ögonen. Vaggan stod i rummet bredvid; dit gick Emmi nu med barnet. Sedan hon lindat det, började hon vaggga och sjunga. Någon tanke vaknade alt emellanåt hos henne och afbröt sången.

– Hs .. hss .. s. Aa .. aa .. aa .. a. Somna bort mitt barn, somna. Ro, ro till skären, plocka åt barnet bären – och ... – herreje, hur sömnig jag är. – Plocka så mycket som båten bär – Skynda sen hem medan dager är – Silja, den lyckliga människan sofver ännu. – Tre, tre små pepparkorn. Katten blåser i silfverhorn. Hs .. hss .. hss .. s. Aa .. aa .. aa .. a.

Lilli somnade, och då lade sig också Emmi raklång på golfvet invid vaggan. Hon stödde hufvudet mot armen och var inom ett ögonblick försänkt i djup sömn. Hon visste af ingenting, fastän Lilli så godt som genast vaknade, gned sig om näsan och blickade omkring sig förvånad öfver att ej finna någon i sin närhet. Hon försökte stiga upp, men kunde ej, utan föll på sidan, så att hon fick hufvudet öfver vaggans kant. Nu observerade hon Emmi, blef glad och försökte jollrande att få fatt i henne. Vaggan vickade. Hon föll ut och stötte hufvudet mot meden.

Ett häftigt skrik.

– Gud välsigne!

Emmi blef likblek, då hon såg barnet bredvid sig på golvet. Hon tog hastigt upp Lilli i famnen, vysjade henne, visade ljuset och gungade henne på armarna. Med fasa tänkte hon på att frun hört skriket. I sin nöd glömde hon att taga reda på om barnet hade stött sig, eller om det endast grät af skrämself.

Frun öppnade dörren. Emmi var nära att svimma, det svartnade för hennes ögon.

– Hvad går åt henne?

– Ingenting.

Emmi visste ej hvad hon svarade. Instinktligt uttalade hon ord, af hvilka hon om möjligt hoppades räddning.

– Hvarför gråter hon då så där? Naturligtvis måste det finnas någon orsak.

Emmi anlidade fåfängt alla medel för att lugna barnet.

– Gif henne åt mig, sade frun. Barnet mitt, mammas egen skatt, hvad fattas dig? Herre gud, hon har ju en bula i pannan!

Hon såg på Emmi, som stod där rådlös.

– Huru har hon fått den här, säg? Är du stum?

– Jag vet inte.

– Du har säkert fält henne. Kanske från vaggan?

Emmi tystnade och såg ned.

– Jaså, du vågar inte mera neka. Hvilket odugligt och vårdslöst stycke du är! Först låter du barnet falla, och så narras du till på köpet. Det var en olycka att jag alls tog dig. Men det säger jag dig att du ej mera nästa år får stanna här. Skaffa dig plats annorstans, hvar hälst du får. Jag för min del bryr mig inte om dig, om jag så aldrig fick någon piga... Tyst, mitt gull, tyst, mammas eget barn. Nog skall mamma skaffa dig en bättre sköterska till nästa år, gråt inte.

Lilli upphörde att gråta, då hon fick bröstet, och efter en stund smålog hon redan förnöjd, oaktadt tårarna ännu glimmade i ögonen.

– Så, min älskling, så, skrattar du redan mot din mamma? Mitt eget barn, är du glad igen? En sådan ful bula du har i pannan.

Lilli grät ej vidare den dagen, hon var glad som förut, kanske till och med gladare. Skrattade åt Emmi, stack fingrarna i hennes mun och ref henne i håret. Emmi torkade med hennes lina hand sina kinder, hvilka hela dagen vättes af tårar, stora som tranbär. Och när hon tänkte på att hon efter sex veckor ej mera skulle få hålla det mjuka, ljufliga barnet i sin famn och kanske icke ens få se mer än en skymt af det i fönstret, där hon eländig och öfvergifven gick förbi på gatan, då följde den ena tåren så hastigt på den andra, att de flöto tillsammans och bildade en liten vattenpuss på bordet.

– Se på det här, se på det här, sade hon åt Lilli, som genast började klotta däri med fingrarna.

På förmiddagen fick frun främmande, doktorinnan Vinter och rektorskan Sivén, båda två fina och förnäma, fastän icke på långt när så fina som vår fru, sade Silja, och detsamma tänkte äfven Emmi för sig själf.

När Silja förde in kaffe, bad frun henne säga till Emmi att hämta in Lilli för att visas åt de främmande. Emmi klädde på henne den allra vackraste mössa hon hade och satte för henne en splitter ny haklapp. Hon såg så söt ut med dem, att Emmi först måste be Silja komma och se på henne, innan hon fördes in.

Fruarna gåfvo sin förtjusning luft, så fort Emmi med barnet uppenbarade sig i dörren.

– O, så söt!

Och så täflade de om att taga Lilli i famnen, kyste och kramade henne och skrattade.

– Så söt, så söt!

Emmi stod ett stycke ifrån och smålog. Hon viste ej rätt hvad det var, detta »så söt, så söt,» men slöt af alt att det måtte betyda någonting utomordentligt godt.

Hastigt blefvo de dock allvarsamma. Frun berättade någonting – hvad kunde det vara? Emmi förstod ingenting, emedan det sades på svenska. Emellertid gissade hon hvad det var, då hon såg deras ansikten antaga ett förfäradt uttryck.

– Herre gud, herre gud, nej, men tänk, stakkars barn! sade de.

Tre par ögon riktades först ytterst medlidsamt mot blånaden i Lillis panna och sedan fulla af fasa mot Emmi.

– Ett sådant stycke!

Emmi såg på mattan, på golfvet och väntade att från taket någonting skulle falla ned på hennes hufvud för att krossa henne med ett enda slag, eller slunga henne djupt under jorden. Ty säkert fans ej i hela världen någon så brottslig varelse som hon. Utan att våga lyfta upp sina ögon, viste och kände hon det till och med i fingerspetsarna och tårna att de alla sågo på henne, dessa fina, förnäma fruar, som själfva aldrig begingo något misstag. Huru skulle det ens hafva varit möjligt, de, som voro så utomordentligt kloka och stodo så högt öfver andra vanliga människor.

– Nu får du föra bort Lilli, hörde hon frun säga.

Emmis händer hade plötsligt blifvit så slappa, att hon fruktade att fälla barnet, om hon nu tog det i famnen.

– Hör du?

– Där ser ni nu hurudan hon är, sade frun åter på svenska.

Emmi kunde med möda taga de få stegen till fruns stol. Endast hoppet att åter komma ur deras åsyn bort till barnkammaren gaf henne krafter härtill. Eller kanske var det af gammal vana som armarna åter lydde och fullgjorde sin skyldighet likasom förr.

Hon lade Lilli i vaggan, satte sig själf på pallen bredvid och visade henne leksaker. Men Lilli lyfte upp bägge benen och fattade i fötterna med sina händer. Detta tyckte hon var en så rolig lek, att hon skrattade högt. Emmi skulle också skrattat, om hon icke varit så sorgsen och haft en sådan kväfvande känsla i strupen.

Hon förundrade sig där hon satt öfver att hon i morse icke påmint sig ett medel mot sömnen, som hon ofta begagnat sig af, nämligen att med en nål sticka och skrapa sina armar. Däraf hade nu uppstått hela denna stora, ohjälpliga olycka, som skulle ödelägga hela hennes lif.

Sent om aftonen, då alla andra redan lagt sig till hvila, gick Emmi ut på gården. Det var mörkt och tyst, men himmeln ofvanför var stjärnklar. Hon satte sig på nedersta trappsteget för att tänka öfver sin nuvarande belägenhet och sin framtid. Inte blef den ljusare af att hon tänkte därpå, tvärtom syntes den henne endast mörkare, och hvart hon än såg omkring sig, var det skumt och svart som natten.

Hon lämnade sina egna bekymmer och såg upp mot det höga blå, där himlaljusen brunno så klart. Hvilka voro väl de lyckliga, som fingo vistas däruppe bland dem? Och hvilka af alla dem som nu lefde skulle få komma dit? Männe någon enda piga? Men helt säkert alt herrskap. Naturligtvis, de voro ju redan här nere så mycket bättre än andra. Hon undrade om det var människorna eller änglarna, som brukade tända de där ljusen om kvällarna. Eller blefvo människorna änglar, då de kommo dit upp? Och små barn, som dogo tidigt, hvem männe vaggade och skötte dem? Eller kanske behöfde de ingen vård i himmeln?

Silja öppnade dörren och ropade henne in.

– Hvad i världen sitter du därute i kölden för?

– Hör på, Silja, sade Emmi, då hon klädde af sig, hvarför äro vi pigor så dåliga?

– Vet du inte det?

– Nej.

– Därför att vi måste vaka så mycket. Vi hinna synda dubbelt mera än andra. Ser du, för herrskapet, som sofver ända till klockan åtta eller tio, blir mången synd ogjord.

Kanske var det så. Om hon till exempel fått sofva längre på morgonen, hade Lilli icke genom hennes förvällande fallit ur vaggan.

Tredje legodagen inträffade följande söndag. Emmi fick sin orlofsedel med tillsägelse att gå till kyrkbacken.

Där var ofantligt mycket folk, både sådana som ville städsla tjänare och sådana som sökte tjänst. De stodo i stora flockar och tyktes alla ha vänner och bekanta, med hvilka de likasom slutit förbund.

Emmi kände sig så öfvergifven och ensam. Hvem skulle vilja ha henne i sin tjänst, liten och oansenlig som hon var?

Hon stod vid kyrkväggen med sin orlofsedel och väntade. Husbönder och värdinnor gingo i kors och tvärs förbi, men ingen såg ens på henne.

Icke långt ifrån henne sutto några unga karlar på kyrktrappan.

– Hör du flicka, kom hit, ropade en af dem till henne.

De andra skrattade och hviskade sins emellan.

– Kom nu bara, seså, hvad funderar du på? Kom och sätt dig här med oss.

Emmi rodnade och gick litet längre bort. I detsamma mötte hon en herre och en fru. Kanske var det ändå inte riktigt herrskap, eftersom frun hade duk på hufvudet och herrns kläder voro mycket slitna.

– Men den där, sade herrn, pekande med sin käpp på Emmi. Hon kan väl inte ha stora anspråk. Eller huru?

– Jag är nöjd med hvad herrskapet vill ge, svarade Emmi sakta.

Ett svagt hopp vaknade inom henne.

– Hvad gör man med en sådan? Månne hon ens orkar bära en vattenså?

– Det kan jag nog.

– Och kan du tvätta byke?

– Nog har jag gjort det också.

– Vi taga henne; hon ser hygglig och stillsam ut, sade herrn.

Men frun tvekade ännu.

– Kanske är hon sjuklig, eftersom hon är så mager.

Emmi tänkte på sina fötter, men vågade ingenting säga af fruktan att herrskapet då genast skulle kassera henne.

– Är du sjuklig? frågade herrn, betraktande orlofsedeln, som han tagit ur Emmis hand.

– Nej, hviskade Emmi.

Hon beslöt inom sig att aldrig beklaga sig, om än hennes fötter värkte huru mycket som hälst.

Herrn stoppade orlofsedeln i sin ficka, gaf henne två mark i städsl, och därmed var saken uppgjord.

– Du kommer allhålgonakväll till Karvonens gård och frågar efter herrskapet Hartonen, sade frun. Men redan allhålgonakväll.

Emmi gick hem.

– Till ett dåligt ställe kom du, sade Silja, som kände detta herrskap. Ett fattigt och tarfligt hus, och frun är ett sådant utskott, att en tjänare aldrig stannar hos henne ett helt år. Hon mäter ut maten med mått och det mycket knapt till.

Emmi rodnade häftigt, men fann sig i detsamma och svarade:

– Huru skulle de goda ställena förslå åt alla? Några få nöja sig med de sämre och tacka sin lycka att de ej behöfva gå ut och tigga.

Hon tog Lilli i famnen och trykte sitt ansikte mot barnets mjuka kropp.

Lilli fattade med båda händerna i hennes hår och jollrade »tä tä tä».

BORT FRÅN HEMMET

Fanny kom hem från fortbildningslärovärdet. Hon lade böckerna och ett par häften ifrån sig på bordet i tamburen och tog af sig ytterplaggen.

Man höll på att städa i salen. Modern stökade där tillsammans med tjänsteflickan. Genom den öppna dörren tittade Fanny ett ögonblick in och undrade för sig själf, hvarför man just så här vid middagstiden hade tagit itu med ett dylikt arbete. Det var väl af någon särskild orsak.

Hon brydde sig ej om att fråga, utan tog sina böcker och ämnade just gå in i sitt eget lilla rum till vänster om tamburen, då modern i detsamma upptäckte henne.

– Hör du, Vanny!

Fanny stannade.

– Det kommer främmande i eftermiddag. Kan du gissa hvem? Nå kom nu hit närmare. Inte orkar jag skrika ända dit. Gissa nu.

– Jag kan inte.

– Försök, försök!

– Det kommer en fästman åt er, sade Rika skrattande.

Fanny såg på henne med besvärad min.

– Ja, ja, det är sant.

Moderns ögon lyste af stolthet.

– Ja visst, hvad är det du ser ynkelig ut för; friare kommer det i kväll och riktiga doktorer på köpet. Gissar du inte ens nu? Nå du är då en – ! Doktor Sprooper kommer hit. Ja hvad säger du till det? Det var fasligt hvad hon ser bortkommen ut. Jo, jo – våran Vanny blir doktorinna, hon. Doktorinna Sprooper.

– Doktor Broberg! utropade Fanny förvånad. Kommer doktor Broberg hit?

Huru vet mor det? frågade Fanny på finska.

– Alltid går du på med din finska och kallar mig »äiti», fast jag tusen gånger sagt dig att vi äro bättre folk och inte pigor och drängar. – Huru jag vet? – hon afbröt sig och steg litet bakåt för att se om det hade lyckats henne att få gardinerna lagda i likadana veck som de, hvilka syntes i kommerserådets fönster på andra sidan gatan.

– Ja, huru jag vet. Doktorn sade det själf åt pappa, när pappa träffade honom hos Vellmans herrskap.

Fannys hjärta krympte ihop.

– Bad pappa honom komma?

– Jo, så brukar man.

– Men hvarför? Ack hvarför?

– Så du bråkar! Pappa, skall jag säga dig, är handelsman och inte någon hökare bakom disken och kan be en doktor till sig precis lika bra som Vellmans.

– Men han är ju inte alls bekant och har aldrig varit hos oss.

– Hvad gör det. Han kommer nu första gången. Du säger att han inte är bekant. Nå pappa har ju sett honom hos Vellmans i går. Hörde du inte?

– Första gången hade han bort komma själf, objuden.

– Prata inte råsk. Om pappa inte ber honom, kommer han naturligtvis inte. Där ser du nu Rika, sade modern på finska, vänd till pigan, hvad sade jag? Inte är det häller henne i smaken. En märkvärdig flicka, hon förstår inte sitt eget bästa.

– Ni är ju riktigt fjällig, fröken Vanny, sade Rika och skrattade, där hon låg på alla fyra vid kakelugnen och torkade golfvet. Er pappa skaffar er friare, och ni – Fanny hörde inte mera, ty hon skyndade bort i sitt rum.

Det ville alls inte gå att läsa den dagen. Tre, fyra gånger gick hon igenom samma sida utan att förstå hvad den innehöll.

Slutligen fälde hon boken i sin famn och lät blicken glida ut genom fönstret. Man forslade varor till gården, fadern stod i magasinsdörren och tog emot dem. Karlarna krökte sig djupt under de tunga mjölsäckarna.

Fanny kände en svidande smärta i bröstet, samma känsla, hvilken redan i barndomen kommit henne att vrida sig likt en mask på metkroken. Redan på första klassen, då hon observerade att kamraterna i hemlighet fnittrade åt moderns fasliga svenska eller gjorde narr af hennes löjligt utstofferade klädningar.

Modern kom in, svettig af det myckna bråket.

– Klockan är sju. Skall du inte börja laga dig i ordning? Tag den vackra ljusröda klädningen.

– Inte så här hemma, mamma.

– Visst skall du sätta den på dig.

– En sådan dräkt bär man blott på danser eller andra större tillställningar.

– Alltid är du sådan. Om jag säger något, så visst är du alltid färdig att gräla emot.

– Snälla mamma —

– Hit kommer mycket främmande, fabrikör Vellmans herrskap och handelsman Ahlholms och målar Saxmans och guldsmed Lindemans. Det blir tillräckligt stor tillställning skall jag tala om. Så kommer det ännu många andra.

– Ja, mamma räknade upp dem vid bordet, afbröt Fanny. Men min gråa klädning vore ändå lämpligare; den är inte så utstyrd och garnerad.

– Det gör ingenting. Rimsorna och grannlåterna göra den bara fin. När pappa vill visa sin dotter åt en doktor, så måste hon göra sig vacker, det hjälper inte. Och din nya brosch och guldkeden skall du också taga på dig. – Seså, skynda dig nu, de komma strax.

Hon slöt dörren och gick bort lika snabt som hon kommit.

En djup suck bröt sig väg ur Fannys bröst. Hon lutade sig öfver bordet, stödde hufvudet mot armen och brast i gråt.

Men det var icke alls klokt. Saken gjordes icke därigenom bättre, ögonen blefvo endast svullna och röda. I detsamma hörde hon också till sin förskräckelse främmande komma in i tamburen. Hastigt sprang hon till tvättfatet, sköljde sitt ansikte med kallt vatten och bytte sedan om dräkt, såsom modern bestämt.

I salen voro redan en hel mängd gäster församlade, då hon steg in. Fru Ahlholm satt i soffan, vid och bred i full paryr: på hufvudet en vit mössa, från hvilken breda sidenband hängde ned på axlarna, i öronen guldringar med långa hängen, hvilka prydligt svängde och dinglade på halsen hvar gång hon vände på hufvudet. För öfrigt skedde detta idkeligen, antagligen af den orsak, att hon ville hålla dem i jämn rörelse, ty de hade måhända eljes icke blifvit tillräckligt observerade.

Fru Ahlholm var utan tvifvel den mest framstående personen i sällskapet, det såg man genast vid första ögonkastet af hennes pretentiösa min och den belåtna själfmedvetenhet, hvarmed hon blickade omkring sig. Och lika anspråksfullt var alt, som tillhörde henne. Till exempel den grå, af silkesblandadt ylletyg gjorda klädningen och den svarta spetsjalen på hennes axlar, huru yfdes icke de och bredde ut sig alldeles som om de velat säga: se på oss! – hvad äro ni andra i bredd med oss!

Hon var ett fetlagdt, undersätsigt fruntimmer, på några och fyratio år, mängden lik, hvarken ful eller vacker. Nu, då hon blifvit gammal, var hyn brunrasmig, men såsom ung hade hon kanske varit hvithyld, då håret ännu var linfärgadt. Af samma färg tyktes äfven den glesa, rakt utskjutande ögonhårsstubben vara, så mycket man kunde urskilja af densamma. De utstående, runda, blekblå ögonen lyste af själfmedvetenhet, och munnen var beständigt dragen till ett belåtet leende, så att de små tänderna blänkte fram, och till och med tandköttet syntes, isynnerhet på sidorna. På ena kinden satt ett födelsemärke eller en vårta, med några långa hårstrån ytterst, och just på det ställe, hvilket

sköt ut i en rundel, då munnen drogs till skratt. Annars, som sagdt, var hon mängden lik, hvarken ful eller vacker.

Fru Saxman, målarens hustru, satt blek och mager närmast henne; hon petade idkeligen med ena handens pekfinger om sina läppar och hörde kutryggig och aktningsfullt uppmärksam på fru Ahlholms prat, hvilket hon alt emellanåt interfolierade med små bifallande ljud. Någon motsatt åsikt uttryckte hon aldrig ens för unders skull, och många ord var det för öfrigt inte häller som hon i en följd vågade komma fram med.

I stället försökte ett yngre fruntimmer, som satt på andra sidan, midtemot soffan, att alt emellanåt få ordet, fastän fru Ahlholm omintetgjorde alla dylika ansträngningar, i det hon höjde rösten ännu mera och gaf ökadt eftertryck åt sina ord. Det var fru Lindeman, hvilken allmänt benämndes »kalendern», af orsak att hon på det allra noggrannaste kände till alla människors förhållanden, ja mycket bättre än de själfva. Hon hade ett märkvärdigt godt minne. Hon kom precis ihåg huru många klädningar, hattar, tröjor och andra klädespersedlar hvar och en af hennes bekanta ägde. Dessutom kunde hon på pennin säga huru mycket de kostat, när de voro gjorda, hvilken sömmerska som sytt dem, från hvilken bod tyget var köpt och dussintals andra omständigheter, hvilka stodo i någon som hälst gemenskap med denna viktiga sak.

Med lika skarp iakttagelseförmåga utletade hon äfven människornas minsta svagheter, drog fram dem, förstörde och färglade dem med sådan konstfärdighet, att af den stackare, hvilken råkade vara föremål därför, slutligen ej syntes något annat än dessa hans dåliga sidor.

Och ingen kände så väl till stadens skvallerhistorier som fru Lindeman, hvilken riktigt njöt, när hon fick berätta dem. Och åhörarena njöto välförståendes också. Hvad är för oss, låga, jordiska varelser angenämre, än att höra andra klandras och smädas!

Fru Ahlholm hade kort före Fannys inträde skrutit med sin son, Alfred, hvilken med stort besvär, sedan han suttit två år på hvarje klass, klättrat upp ända till fjärde klassen i lyceet.

– Guvernörens son och han äro nu så ovanligt goda vänner. Hvarenda dag går han hos Alfred.

– Har ni hört hvad guvernörskan sagt? – försökte fru Lindeman inflicka.

Men fru Ahlholm höjde rösten:

– Och här om sistens, då han var sjuk, så skickade han genast efter Alfred för att komma och leka med sig – Plewna, eller hvad de må ha spelat.

– Hvad guvernörskan sagt – bjöd fru Lindeman åter till att kila in.

Fru Ahlholm höjde rösten ännu mera.

– Och där måste gossen sedan bli hela dagen, ända till kvällen. Han fick till och med äta vid samma bord som guvernören själf; guvernörskan hade presenterat honom, och så hade de placerat honom vid guvernörens sida.

Fru Lindeman drog häftigt sin stol åt sidan, närmare de andra fruarna, och började hviska till dem:

– Den låter då aldrig någon annan säga ett ord. – Om Fellmans bjudning, vet ni, hade guvernörskan sagt att det inte var fint alls, rysligt mycket mat, men alt illa tillredt. Husan var hos oss och berättade om det. – Se, där kommer ju Fanny. – Hon sänkte rösten. – Nå, nog är hon nu pyntad och utstyrd. Gubben Penttinen lär ha bjudit hit doktor Broberg – eller Sprooper som värdinnan i det här huset säger, hi, hi, hi, – han hoppas nämligen få honom till måg. Men jag tror att det är fåfängt. – God afton, god afton, fröken Fanny! Ni blir bara vackrare dag för dag.

– Jag har ej sett Fanny på lång tid, sade fru Ahlholm, nog skulle det ju passa att någon gång sticka sig in äfven hos oss, fast vi inte ha några döttrar. Men det fins ju i stället söner, och gossarna äro i alla fall salt i gröten, inte sant? Nå, medge du bara, äro de kanhända inte salt i gröten?

Hon skrattade bredt, de andra fnissade också, och slutligen uppstod en formlig skrattkör, i hvilken pappa och mamma äfven instämde.

Fanny drog sig förlägen till en knut.

– Inte kan hon kurtisera alls, den där Vanny, började fru Penttinen utan att fästa afseende vid Fannys bedjande ögonkast, nog blir hon ännu gammalpiga.

– Gammalpiga! ropade gästerna med en mun. Inte låta herrarna en sådan flicka bli gammalpiga.

Modern myste förnöjd; denna motsägelse hade hon just sökt få fram. Men Fanny varseblef huru fru Lindeman med armbågen knykte i sin granne och lutade sig för att hviska något till henne. Grannen skrattade åt detta, berättade samma sak åt sin sidokamrat, och andra, som sutto i närheten, böjde sig äfven fram för att höra. Alla fnissade, och af de förstulna ögonkast, hvilka de alt emellanåt riktade på modern, märkte Fanny mycket väl att de hade roligt på dennas bekostnad.

Dessvärre märkte modern ingenting.

– Besynnerligt att inte Vellmans herrskap ännu kommer och doktor Sprooper inte håller.

Munterheten steg rundtomkring fru Lindeman. Men modern såg blott på dem helt oskyldigt och fortsatte:

– Här få vi nu sitta och sitta med torra munnar.

– Bry er för all del inte om det, fru Penttinen. Nog orka vi alltid vänta så länge tils doktor Sprooper kommer.

Fru Lindeman sade det mycket allvarsamt, men de andra hade svårt att hålla sig för skratt.

På klaffen varseblef Fanny till sin förskräkkelse brännvinskarafinen och två glas. Ämnade de åter börja tillställningen med att bjuda omkring brännvinssupar?

Hon ämnade gå till fadern, taga honom afsides och tala med honom därom, men just i detsamma inträdde såväl herrskapet Fellman som doktor Broberg i tamburen, och föräldrarna skyndade hvardera att taga emot dem.

Med hjärtat i halsgropen väntade Fanny tils de nyanlända välkomnats.

Därefter skyndade hon till fadern och tog honom i armen.

– Pappa, snälla pappa, inte brännvin. Ingenstans bjuder man sådant, aldrig hos herrskap. Pappa skall inte göra det, hviskade hon helt sakta på finska, hvilket språk fadern tålte bättre än modern, på grund af att han ej begrep ett ord svenska.

Hon hade tårar i ögonen, och händerna darrade.

Men Penttinen såg med välbehag på sin dotter, hvilken stod vid hans sida, skär och fager som en ros.

– Var tyst, liksom jag inte skulle begripa den saken.

– Tro mig, pappa...

– Nåja, naturligtvis bjuds det inte åt dig eller andra unga flickor, det förstås.

– Och inte åt herrarna håller, snälla, gulle pappa – bjud inte —

– Gå nu din väg och låt mig sköta den här saken själf.

Penttinen tog brickan och slog båda glasen fulla.

Fanny gick tillbaka till sin stol.

Från en vrå såg hon sedan huru fadern gick till hvar och en med sin bricka, trugade och tvang dem att smaka och om möjligt dricka till botten.

– Ingen får komma och säga att det hos oss är långt emellan suparna, demonstrerade han, eller att vi inte traktera våra gäster, då vi engång bjudit dem på kalas.

Nu närmade han sig doktor Broberg. Fanny vågade knappast följa honom längre. Hon gjorde det dock, hörde och betraktade andlöst hvad där sades och gjordes.

Broberg smålog, drog i sina mustascher och skakade på hufvudet.

– Seså, ta på nu bara, inte ser Fanny det, och om hon också ser, så är det ju inte desto farligare. Vi ska supas tillsammans, jag tar det andra glaset. Nå kippis nu, vi ska dricka svärsonens skål.

– Nej, nej, tackar så mycket, jag dricker inte brännvin, afvärjde Broberg och drog sig tillbaka.

– Nå hvad krusar ni nu där onödigtvis.

– Nej tack, värkligen inte.

Och därmed måste Penttinen slutligen lämna honom.

Men han kom tillbaka, såsnart han fått alla de öfriga att inmundiga suparna, blinkade hemlighetsfullt med ögonen och knykte Broberg i rockuppslaget.

– Gå ni bara bort och sätt er bredvid Fanny, det går nog an.

Fanny hörde detta. Hon härdade icke längre ut, steg upp och ämnade bege sig till sitt rum.

– Fanny, Fanny, hvart går du? ropade Penttinen. Kom hit först.

Fanny måste stanna.

– Hit, hit – Fadern tog henne vid handen och drog henne närmare.

– Kom hit och språka med doktor Broberg.

Fanny måste lyda. Hon skulle helst flytt bort, ut på gatan och sedan längs landsvägen ut från staden, så långt hemifrån som möjligt, för att icke mera på hela kvällen behöfva visa sitt ansikte för någon människa. Men hon förmådde ej. Hon var alldeles afdömd, såsom en dödsdömd, hvilken icke mera hoppas på räddning. Döden hade dock varit lätt i jämförelse med denna skam.

– Se nu, huru hon är blyg, forsatte Penttinen. Alldeles som om det kantänka inte vore i smaken. Men sådana äro de flickorna.

Han skrattade spetsfundigt, lämnade dem på tumanhand och vände sig till andra.

Viljelöst och utan att veta hvad hon gjorde hade Fanny sjunkit ned på en stol. Broberg stod framför henne, smålog förläget och strök sina mustascher. Fanny vågade icke lyfta sina ögon från golvet. Hennes blick fäste sig vid Brobergs stöfvetspets och stannade där som fastnitad, oaktadt föremålet icke egentligen erbjöd någonting särskildt betraktansvärdt. Det var en alldeles vanlig, blankad stöfvetspets, kanske något spetsigare än faderns, och kanske blankare också.

– Fröken Penttinen går i fortbildningsläroverket, eller huru? yttrade Broberg för att börja ett samtal.

– Ja, hviskade Fanny så sakta att det knappast hördes och lutade hufvudet ännu djupare ned.

– Där lär finnas många elever.

– Ja.

– Slutar ni kanske redan i vår?

– Ja.

– Just när jag kommer dit såsom lärare.

Fanny glömde sig och såg hastigt upp. Skulle doktor Broberg komma till fortbildningsläroverket nästa år? Det hade hon ej ens hört om.

– Nämligen i historie och geografi.

I hennes ämnen! Fannys hufvud sjönk åter ned, och ögonen fästes ånyo vid stöfvetspetsen.

Hvarför hade de honom icke redan i år. Då skulle han säkert fått andra tankar om henne än nu. Fanny viste att lärarena tykte om henne. Genom flit och förmåga hade hon vunnit allas bevägenhet. Och där var hon alltid fri och liflig, då hon icke, liksom hemma, behöfde skämmas för någonting eller beständigt darra för sådant, som hon icke rådde för och hvilket hon icke kunde hjälpa med bästa vilja i världen.

– Ni spelar säkert, fröken, eftersom här finnes piano?

– Ja.

– Skulle ni inte vilja låta oss höra någonting?

Fanny steg upp och gick tvärs öfver salen till pianot.

Två ofantliga bricker cirkulerade bland gästerna. På den ena bjöds kaffe, på den andra bakvärk, åtminstone sex, sju olika sorter.

Kaffe ännu vid denna tid! hviskade fru Lindeman till sina grannar. Inte har den Penttiskan reda på seder och bruk mera än hennes man. Alla möjliga bli också nuförtiden handelsmän. Dräng var Penttinen i början, när han kom hit till staden, det kommer jag utmärkt väl ihåg, och frun var piga, fastän de nu äro så uppblåsta att de knappast rymmas i sina skinn. Men det är en gammal sanning: när katten blir björn, då är han först en riktig matador.

Hon måste afbryta sig, ty brickan kom just fram till henne. Det var göra med att få klart för sig alla de olika brödslagen, så att för all del ingen sort af misstag skulle undgå henne. Hon samlade famnen full af bakvärk med ena handen, medan hon i den andra höll den fyllda kaffekoppen. Men likafullt kastade hon en lysten blick efter brickan, då den fördes bort, osäker om huruvida hon verkligen fått af alla sorter, eller om kanske någon i alla fall blifvit glömd.

– Nog skulle de pösa, om de finge Fanny gift med doktor Broberg. Men däraf blir intet, det säger jag. Det vågar jag slå vad om. Hur skulle han vilja blifva släkt med sådant obildadt folk! Öfver sin köpmansvärdighet stoltsera de och tro att ingen här är deras gelike. Pyh! en köpman, liksom det vore hela världen! Konkurs göra de förr eller senare hvarenda en. Där är sen hela den härligheten.

Hon afbröt sig, då hon stoppade en stor, i kaffekoppen blött hvetebrödsbit i munnen. Den hann hon knappast ordentligt svälja, innan hon redan fortsatte:

– Och inte tycker jag för min del att den där Fanny är något så särskildt, hon får ju knappast ordet ur munnen. Och hemma hörs hon inte uträtta det bittersta. Sitter bara med boken i handen – hyh – hvad har man för nytta af ett sådant beläte? Ingalunda vill någon, som riktigt begriper sig på saken, ha henne till hustru.

På samma sätt gick det vidare. Den andra behöfde blott höra på och bifalla.

– Jaså, Fanny ämnar börja spela? myste fru Ahlholm. Jag undrade just hvarför hon så hastigt lämnade doktor Broberg.

– Ja, hvarför pratade hon nu inte med Sprooper, sade fru Penttinen, nog skulle hon ju hunnit spela litet senare.

– Fanny, kom hit! ropade fru Ahlholm, vi ha någonting att säga dig, din mamma och jag.

Fanny kom. Fru Ahlholm böjde sig öfver bordet och hviskade så att alla hörde:

– Lämna du spelningen till litet senare och gå och tala med doktor Broberg igen. Inte vet du när du en annan gång träffar honom.

Hon drog sig tillbaka, skrattade och blinkade hemlighetsfullt med ögonen. De andra fruarna logo förnöjdt, och af deras uppsyn märktes att de nog förstodo hvad fru Ahlholm åsyftade och att de af fullaste hjärta instämde.

Men Fanny rodnade och blef så förlägen, att hon icke viste hvad hon skulle göra.

– Ja, samma jag säger, blandade sig modern i samtalet. Doktor Sprooper vill nog gärna prata med dig.

– Han bad mig just spela! fick Fanny fram.

– Jaså, bad han? Nå det var en annan sak, nog måste du ju spela då, eftersom han bedt. Och spela nu riktigt vackert, ropade modern efter henne.

Hon spelade utantill några mindre stycken, hvilka ingen hörde på. Doktor Broberg försökte till en början göra det, men han måste snart afstå, ty samtalet, gick så länge musiken varade, i ett enda högljudt sorl, hvilket öfverröstade den fullkomligt. Först när musiken upphörde, tystnade äfven sorlet för ett ögonblick, och alla vände sig till Fanny för att tacka henne.

Fru Ahlholm vinkade henne till sig.

– Ser du nu – herrarna sitta redan omkring toddybordet, och inte lära de bege sig därifrån i hast. Hvad var det jag sade nyss? Du skulle bara ha trott mig.

Fanny smålog tvunget. Detta skulle naturligtvis föreställa skämt, man måste väl då småle. Och på det sättet slapp man åtminstone att svara.

Hon ämnade draga sig åt sidan, men fru Ahlholm höll henne tillbaka.

– Sitt här. Gå inte bort. Hvarför skulle inte ungdomen ibland kunna sitta med de gamla, synnerligast då andra unga ej finnas till hands.

Där måste Fanny sedan sitta och höra på deras prat. Naturligtvis hade hon bort deltaga i samtalet, men, oakadt alla ansträngningar, kunde hon ej hitta på någonting att säga.

För öfrigt var det omöjligt att länge orka följa med deras prat. Hon försjönk småningom i sina egna tankar.

Hon hade engång träffat doktor Broberg på skrinnskobanan. De hade blifvit presenterade för hvarandra och skrunnit tillsammans en stund. Då hade Fanny känt sig friare och gladare än någonsin förr. Också efteråt hade hon gärna erinrat sig detta ögonblick. Men nu, härefter – ?

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.